

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเสนอผลงานครั้งนี้ กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการสร้างข้อมูล ดังนี้

N แทน จำนวนผู้บริหารโรงเรียนหรือครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

F แทน ค่าแจกแจงของ F- distribution

SS แทน ผลรวมกำลังสองของคะแนน (Sum of Squares)

MS แทน ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Mean Squares)

df แทน ชั้นของความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)

t แทน ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t-distribution

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows วิเคราะห์หาค่าสถิติของข้อมูล โดยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 วิเคราะห์การดำเนินการของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในต่อการดำเนินการประชาธิปไตยประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ตอนที่ 3 ความคิดเห็น และข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ใน

แบบสอบถาม

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows (Statistical Package for the Social Sciences) โดยการวิเคราะห์หาค่าสถิติของข้อมูล ดังนี้

1. หาค่าจำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง
2. หาค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การดำเนินการของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียนต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา
3. การทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน ที่มีต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา โดยการทดสอบค่าสถิติ t-test แบบ Independent Sample t-test กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05
4. การทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ที่มีต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยการทดสอบค่าสถิติ t-test แบบ Independent Sample t-test กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05
5. การทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน ที่มีต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยการทดสอบค่าสถิติ t-test แบบ Independent Sample t-test กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05
6. การทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(One – way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe'test for all possible comparison) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05
7. การทดสอบเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน ที่มีต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffe'test for all possible comparison) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

8. ข้อเสนอแนะที่เป็นคำถามปลายเปิด ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดคำตอบเข้าประเด็นเดียวกันแล้วแจกแจงความถี่ หากคำร้อยละ เสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลหาจำนวนร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 5 จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนและสมบูรณ์ตามรายกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป	จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนและสมบูรณ์	ร้อยละแบบสอบถามที่สมบูรณ์
ผู้บริหารโรงเรียน	265	239	45.09
ครูผู้รับผิดชอบโครงการ	265	264	49.81
รวม	530	503	94.90

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม	ครูผู้รับผิดชอบ โครงการ N = 264		ผู้บริหาร N = 239		รวม N = 503	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1. ตำแหน่ง						
1.1 ผู้บริหารโรงเรียน	-	-	239	47.51	239	47.51
1.2 ครูผู้รับผิดชอบโครงการ	264	52.49	-	-	264	52.49
2. ขนาดโรงเรียน						
2.1 ขนาดเล็ก	50	18.94	47	29.28	97	19.28
2.2 ขนาดกลาง	131	49.62	122	51.05	253	50.30
2.3 ขนาดใหญ่	83	31.44	70	19.67	153	30.42
3. ประสบการณ์ในการดำรง ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน						
3.1 ต่ำกว่า 10 ปี	-	-	88	36.82	88	36.82
3.2 มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	-	-	151	63.18	151	63.18
4. ประสบการณ์ของครูผู้รับ ผิดชอบโครงการพระราชดำริ						
4.1 ต่ำกว่า 5 ปี	61	23.11	-	-	61	23.11
4.2 สูงกว่า 5 ปีขึ้นไป	203	76.89	-	-	203	76.89

จากตาราง 6 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 503 คน เมื่อจำแนกตามสถานภาพตำแหน่งคือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 47.51 และครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 52.49 เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียนพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มาจากโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดใหญ่ จำนวน 406 คนคิดเป็นร้อยละ 80.72 และเมื่อพิจารณาจากประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่จะเป็นผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 63.18 ส่วนประสบการณ์ของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียนพบว่า ส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 76.89

ตอนที่ 2 ศึกษาการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ตามความคิดเห็น
ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน ปรากฏผลดัง
ตาราง 7 ถึงตาราง 20 ดังนี้

ตาราง 7 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน
ประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการ

ที่	รายการดำเนินการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการดำเนินการ
1	บทบาทของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน	3.88	0.47	มาก
2	พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน	3.80	0.51	มาก
3	บทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย	3.97	0.50	มาก
4	เกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน	3.76	0.57	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.86	0.44	มาก

จากตาราง 7 พบว่า การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการ ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านบทบาทของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ด้านบทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย และด้านเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.86$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการดำเนินการมากที่สุดคือ บทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ($\bar{X} = 3.97$) ด้านที่มีการดำเนินการน้อยที่สุดคือ เกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน ($\bar{X} = 3.76$)

ตาราง 8 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน
ประถมศึกษา คำานบพาทของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียนตามความ
คิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย

ที่	รายการดำเนินการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการ ดำเนินการ
1	ใช้กระบวนการกลุ่มในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.87	0.67	มาก
2	เปลี่ยนแปลงสมาชิกกลุ่มและบทบาทของสมาชิกในการ จัดกิจกรรมการเรียนการสอน	3.60	0.66	มาก
3	ชี้แนะให้มีการสร้างข้อตกลงร่วมกันทั้งในและนอก ห้องเรียน	3.95	0.71	มาก
4	กระตุ้นให้นักเรียนมีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง	3.96	0.72	มาก
5	เป็นผู้มีเหตุผลยอมรับฟังความคิดเห็น ให้ความยุติธรรม แก่นักเรียน	4.18	0.64	มาก
6	ไม่พูดจาข่มขู่ ไม่ใช่อำนาจ และมีบุคลิกภาพเป็น แบบอย่าง	3.99	0.71	มาก
7	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมกับครูในการแสดงความคิดเห็น	4.03	0.66	มาก
8	กระตุ้นให้นักเรียนสมัครเป็นสมาชิกกลุ่ม	3.90	0.79	มาก
9	แนะนำวิธีการเลือกตั้งและกระตุ้นให้นักเรียนสนใจ	4.24	0.66	มาก
10	ชี้แนะหลักเกณฑ์ในการเลือกบุคคลที่จะเป็นตัวแทนของ กลุ่ม	4.08	0.70	มาก
11	กระตุ้นให้นักเรียนสนใจและติดตามการทำงานกลุ่ม	3.97	0.65	มาก
12	กระตุ้นและเป็นที่ปรึกษาแก่นักเรียนในการกำหนดและ ควบคุมนโยบาย	3.87	0.67	มาก
13	ให้ความรู้แก่นักเรียนเรื่อง แหล่งวิชาที่จะศึกษาเรื่องการ ทำงานเป็นกลุ่ม	3.88	0.72	มาก

ตาราง 8 (ต่อ)

ที่	รายการดำเนินการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการดำเนินการ
14	จัดเตรียมเอกสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งให้พร้อมตลอดเวลา	3.71	0.82	มาก
15	ให้คำปรึกษาในการกำหนดนโยบาย	3.84	0.68	มาก
16	หาวิธีช่วยให้นักเรียนเกิดแนวคิดในการปรับปรุงงานในโรงเรียนเพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย	3.69	0.75	มาก
17	ร่วมประชุมกับกลุ่มและชี้ให้นักเรียนสรุปนโยบายของกลุ่ม	3.65	0.72	มาก
18	แนะนำให้คำปรึกษาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินงานกิจกรรมของกลุ่ม	3.73	0.65	มาก
19	ติดตามการปฏิบัติงานของกลุ่มทุกขั้นตอนของการทำงาน	3.62	0.75	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.88	0.47	มาก

จากตาราง 8 พบว่า ความถี่เห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย ที่มีต่อการดำเนินการด้านบทบาทของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน โดยมีการดำเนินการแนะนำวิธีการเลือกตั้งและกระตุ้นให้นักเรียนสนใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.24$) และมีการดำเนินการเปลี่ยนแปลงสมาชิกกลุ่มและบทบาทของสมาชิกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.60$)

ตาราง 9 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน
ประถมศึกษา ด้านพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร
โรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย

ที่	รายการดำเนินการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการ ดำเนินการ
20	เข้าแถวรับสิ่งของหรือรับบริการตามลำดับก่อน-หลัง	4.05	0.78	มาก
21	เคารพผู้ฟังและผู้พูด	3.81	0.74	มาก
22	ปฏิบัติตามข้อตกลง กฎ ระเบียบ ขนบธรรมเนียมประเพณี	3.84	0.74	มาก
23	ไม่ละเมิดทรัพย์สิน ของผู้อื่นและส่วนรวม	3.98	0.70	มาก
24	ไม่ละเมิดเสรีภาพทางร่างกายของผู้อื่น	3.99	0.71	มาก
25	ร่วมกันทำงานตามบทบาทและหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย จนสำเร็จ	3.85	0.69	มาก
26	ยอมรับผลงานของกลุ่ม	3.89	0.66	มาก
27	ร่วมกันปรับปรุง พัฒนางานของกลุ่ม	3.76	0.70	มาก
28	รักหมู่คณะ มีใจหวังดีและช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน	3.92	0.89	มาก
29	พูดและเขียนแสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผล	3.60	0.73	มาก
30	ระบุและอธิบายเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจ	3.49	0.75	ปานกลาง
31	แก้ปัญหาโดยใช้เหตุผล บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง	3.62	0.69	มาก
32	วิเคราะห์ข่าวสารและประมวลเหตุการณ์ต่างๆ โดยใช้ สติปัญญา	3.49	0.73	ปานกลาง
33	เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มด้วยความสมัครใจ	3.94	0.72	มาก
34	ร่วมกำหนดนโยบายการวางแผนงานของกลุ่ม	3.68	0.71	มาก
35	ปฏิบัติตามนโยบายและแผนงานของกลุ่ม	3.73	0.70	มาก
36	ร่วมกิจกรรมในการเลือกตั้งทุกชั้นตอน	4.08	0.74	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.80	0.51	มาก

จากตาราง 9 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการ ประชาธิปไตย ที่มีต่อการดำเนินการด้านพฤติกรรมประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การดำเนินการเกี่ยวกับการระบุและอธิบายเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจ และการวิเคราะห์ข่าวสารและประมวลเหตุการณ์ต่างๆ โดยใช้สถิติปัญญา มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยมีการดำเนินการร่วมกิจกรรมในการเลือกตั้งทุกขั้นตอน มากที่สุด ($\bar{X} = 4.04$) และ การดำเนินการเกี่ยวกับการระบุและอธิบายเหตุผลที่ใช้ในการตัดสินใจ และการวิเคราะห์ข่าวสารและประมวลเหตุการณ์ต่างๆ โดยใช้สถิติปัญญา น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.49$)

ตาราง 10 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน
 ประถมศึกษา ด้านบทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนา
 ประชาธิปไตย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการ
 ประชาธิปไตย

ที่	รายการดำเนินการ	\bar{x}	S.D.	ระดับการ ดำเนินการ
37	ส่งเสริมให้นักเรียนทำกิจกรรมต่างๆ ในรูปคณะ กรรมการ	4.11	0.73	มาก
38	ฝึกให้นักเรียนคิดและโต้ตอบด้วยเหตุผล	4.01	0.68	มาก
39	อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน	4.15	0.63	มาก
40	จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการปกครองตนเองของนักเรียน	3.93	0.75	มาก
41	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมห้องสมุด	3.95	0.71	มาก
42	ให้นักเรียนมีส่วนรับผิดชอบในโครงการอาหารกลางวัน	3.88	0.79	มาก
43	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการกิจกรรม สหกรณ์	3.90	0.84	มาก
44	ให้นักเรียนมีส่วนรับผิดชอบในกิจกรรมรักษาความ สะอาด	4.37	0.73	มากที่สุด
45	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมกีฬาและนันทนาการ	4.36	0.64	มากที่สุด
46	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม ของโรงเรียน	4.29	0.68	มาก
47	ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสนอข่าว	3.79	0.81	มาก
48	ให้นักเรียนมีโอกาสได้เข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ	4.22	0.75	มาก
49	จัดให้มีตู้แสดงความคิดเห็น	3.22	1.13	ปานกลาง
50	จัดป้ายนิเทศเพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องระบบ ประชาธิปไตย	3.50	0.89	ปานกลาง
	รวมเฉลี่ย	3.97	0.50	มาก

จากตาราง 10 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย ที่มีต่อการดำเนินการดำเนินงานของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การดำเนินการจัดป้ายนิเทศเพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องระบบประชาธิปไตย และการจัดให้มีผู้แสดงความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนข้ออื่นๆ อยู่ในระดับมาก โดยมีการดำเนินการให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมรักษาความสะอาด มากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$) และการจัดให้มีผู้แสดงความคิดเห็น น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.22$)

ตาราง 11 การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน
ประถมศึกษา ด้านเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียนตามความ
คิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย

ที่	รายการดำเนินการ	\bar{X}	S.D.	ระดับการ ดำเนินการ
51	นักเรียนมีข้อตกลงหรือเกณฑ์ในการปกครองตนเองทั้ง ในและนอกห้องเรียน	3.89	0.75	มาก
52	นักเรียนมีการปกครองในรูปคณะกรรมการ	3.88	0.75	มาก
53	นักเรียนมีนิสัยกล้าพูด กล้าแสดงออกอย่างมีเหตุผล	3.76	0.76	มาก
54	นักเรียนมีความอดทนอดกลั้นต่อการวิพากษ์วิจารณ์	3.62	0.70	มาก
55	นักเรียนรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นและรู้จักหาข้อ ยุติความขัดแย้งอย่างมีเหตุผล	3.64	0.69	มาก
56	นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เสียสละเพื่อส่วน รวมและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	3.79	0.69	มาก
	รวมเฉลี่ย	3.76	0.57	มาก

จากตาราง 11 พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบ
โครงการประชาธิปไตย ที่มีต่อการดำเนินการด้านเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็น
ประชาธิปไตยของนักเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) โดยมีการดำเนินการ
เกี่ยวกับนักเรียนมีข้อตกลงหรือเกณฑ์ในการปกครองตนเองทั้งในและนอกห้องเรียน มากที่สุด
($\bar{X} = 3.89$) และนักเรียนมีความอดทนอดกลั้นต่อการวิพากษ์วิจารณ์ ($\bar{X} = 3.62$) น้อยที่สุด

ตาราง 12 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้รับผิดชอบโครงการ
 ประชาธิปไตย ที่มีต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
 ในโรงเรียนประถมศึกษา

รายการดำเนินการ	ผู้บริหาร		ครูผู้รับผิดชอบโครงการ		t
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. บทบาทของครูผู้รับผิดชอบโครงการ ประชาธิปไตยในโรงเรียน	3.82	0.47	3.92	0.45	2.40*
2. พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน	3.78	0.49	3.82	0.52	0.87
3. บทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพ แวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย	3.95	0.50	3.99	0.50	0.83
4. เกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็น ประชาธิปไตยของนักเรียน	3.77	0.59	3.75	0.56	0.43
รวมเฉลี่ย	3.84	0.45	3.89	0.43	0.17

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 12 พบว่า ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน
 มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยใน
 โรงเรียนประถมศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การ
 ดำเนินการด้านบทบาทของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน
 และครูผู้รับผิดชอบโครงการ มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
 ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 13 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ที่มีต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวนตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน

รายการดำเนินการ	ประสบการณ์ของผู้บริหาร				t
	ต่ำกว่า 10 ปี		ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. บทบาทของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน	3.79	0.38	3.85	0.52	0.96
2. พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน	3.73	0.43	3.82	0.53	1.39
3. บทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย	3.89	0.49	3.99	0.51	1.42
4. เกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน	3.70	0.49	3.81	0.64	1.41
รวมเฉลี่ย	3.75	0.41	3.85	0.51	1.41

จากตาราง 13 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไปกับผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 10 ปี มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 14 เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน ที่มีต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

รายการดำเนินการ	ประสบการณ์ของ ครูผู้รับผิดชอบโครงการ				t
	ต่ำกว่า 5 ปี		ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป		
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.	
1. บทบาทของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยใน โรงเรียน	3.84	0.41	3.95	0.47	1.69
2. พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน	3.97	0.55	40.6	0.54	1.16
3. บทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย	3.90	0.47	4.01	0.51	1.58
4. เกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน	3.61	0.51	3.79	0.57	2.18*
รวมเฉลี่ย	3.81	0.41	3.92	0.44	1.77

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 14 พบว่า ครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป กับครูที่มีประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ตาราง 15 เปรียบเทียบการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
ในโรงเรียนประถมศึกษา ของผู้บริหารในโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. บทบาทของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน				
ระหว่างกลุ่ม (Between Groups)	2	1.23	0.61	2.76
ภายในกลุ่ม (Within Groups)	236	52.43	0.22	
รวม (Total)	238	53.66		
2. พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน				
ระหว่างกลุ่ม (Between Groups)	2	1.85	0.93	3.91*
ภายในกลุ่ม (Within Groups)	236	56.13	0.24	
รวม (Total)	238	57.99		
3. บทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย				
ระหว่างกลุ่ม (Between Groups)	2	2.21	1.10	4.46*
ภายในกลุ่ม (Within Groups)	236	58.42	0.25	
รวม (Total)	238	60.63		
4. เกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน				
ระหว่างกลุ่ม (Between Groups)	2	2.14	1.07	3.10
ภายในกลุ่ม (Within Groups)	236	81.11	0.34	
รวม (Total)	238	83.58		
โดยรวม				
ระหว่างกลุ่ม (Between Groups)	2	1.72	0.86	4.41*
ภายในกลุ่ม (Within Groups)	236	46.13	0.19	
รวม	238	47.85		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 15 พบว่า ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน และด้านบทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ผู้บริหารโรงเรียนมีการดำเนินการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านบทบาทของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน และด้านเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน มีการดำเนินการไม่แตกต่างกัน

เพื่อทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ของบทบาทผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ ตามวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method) ดังนี้

ตาราง 16 เปรียบเทียบการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
ในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ตามความคิดเห็นของ
ผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมทุกด้านเป็นรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.81	3.70	3.91
ขนาดเล็ก	3.81	-	0.11	0.10
ขนาดกลาง	3.70		-	0.21*
ขนาดใหญ่	3.91			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 16 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางกับ
ขนาดใหญ่ มีการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน
ประถมศึกษา ด้านพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ส่วนผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ และขนาดเล็ก
กับขนาดกลาง มีการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
ด้านพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 17 เปรียบเทียบการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านบทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมทุกด้านเป็นรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.95	3.87	4.09
ขนาดเล็ก	3.95	-	0.08	0.14
ขนาดกลาง	3.87		-	0.22*
ขนาดใหญ่	4.09			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 17 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านบทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ และขนาดเล็กกับขนาดกลาง มีการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ด้านบทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกัน

ตาราง 18 เปรียบเทียบการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
ในโรงเรียนประถมศึกษา ของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน จำแนกตาม
ขนาดโรงเรียน

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
1. บทบาทของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน				
ระหว่างกลุ่ม (Between Groups)	2	0.83	0.37	1.66
ภายในกลุ่ม (Within Groups)	261	4.19	0.22	
รวม (Total)	263	55.02		
2. พฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน				
ระหว่างกลุ่ม (Between Groups)	2	0.47	0.21	0.68
ภายในกลุ่ม (Within Groups)	261	77.71	0.31	
รวม (Total)	263	78.12		
3. บทบาทของโรงเรียนในการจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาประชาธิปไตย				
ระหว่างกลุ่ม (Between Groups)	2	0.77	0.32	1.16
ภายในกลุ่ม (Within Groups)	261	66.31	0.27	
รวม (Total)	263	67.08		
4. เกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน				
ระหว่างกลุ่ม (Between Groups)	2	2.19	1.17	3.60*
ภายในกลุ่ม (Within Groups)	261	80.53	0.32	
รวม (Total)	263	82.72		
โดยรวม				
ระหว่างกลุ่ม (Between Groups)	2	0.45	0.22	1.10
ภายในกลุ่ม (Within Groups)	261	53.90	0.20	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 18 พบว่า ครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน ครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย มีการดำเนินการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ มีการดำเนินการไม่แตกต่างกัน

เพื่อทราบความแตกต่างเป็นรายคู่ของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ ต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ตามวิธีของ เชฟเฟ่ (Scheffe's Method) ดังนี้

ตาราง 19 เปรียบเทียบการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา ด้านเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน ตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย โดยรวมทุกด้านเป็นรายคู่ จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดของโรงเรียน	\bar{X}	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่
		3.89	3.64	3.76
ขนาดเล็ก	3.89	-	0.25*	0.13
ขนาดกลาง	3.64		-	0.12
ขนาดใหญ่	3.76			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 19 พบว่า ครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลาง มีการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ด้านเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยครูผู้รับผิดชอบโครงการประชาธิปไตย ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดใหญ่ และขนาดกลางกับขนาดใหญ่ มีการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ด้านเกณฑ์มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นประชาธิปไตยของนักเรียน ไม่แตกต่างกัน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ ในประเด็นต่างๆ ต่อไปนี้

ตาราง 20 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (n=530)	ร้อยละ
1. ปัญหาในการถ่ายทอดหลักการหรือแนวคิดประชาธิปไตย		
1.1 ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจหลักการและเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย	71	13.39
1.2 ครูไม่มีความตระหนักในการจัดกิจกรรมทางประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง	52	9.81
1.3 ขาดสื่อและอุปกรณ์ในการจัดกิจกรรม	44	8.30
1.4 นักเรียนในระดับประถมศึกษาบางส่วนขาดวุฒิภาวะในการรับรู้เรื่องประชาธิปไตย	20	3.77
1.5 ชุมชนหรือองค์กรต่างๆ มีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมจึงทำให้เกิดความขัดแย้งทางความคิดและการปฏิบัติ	8	1.51
2. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน		
2.1 ผู้บริหารและครูไม่ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมและขาดการนิเทศกำกับติดตามอย่างต่อเนื่อง	66	12.45
2.2 บุคลากรขาดความร่วมมือในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ	51	9.62
2.3 ขาดงบประมาณสนับสนุนการในการจัดกิจกรรมทางประชาธิปไตย	41	7.74
2.4 นักเรียนไม่กล้าแสดงออกและขาดความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน	28	5.28
2.5 ไม่มีสถานที่หรือห้องในการจัดกิจกรรมทางประชาธิปไตยของนักเรียน	8	1.51

ตาราง 20 (ต่อ)

ข้อเสนอแนะ	จำนวน (n=530)	ร้อยละ
3. แนวทางที่จะจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนให้สัมฤทธิ์ผล		
3.1 จัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ในแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย	56	10.56
3.2 นิเทศ กำกับติดตามผลการดำเนินงานทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง	49	9.24
3.3 จัดสรรงบประมาณ สื่อการเรียนการสอนให้เพียงพอ	34	6.41
3.4 สร้างความตระหนักให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันปฏิบัติงานตามโครงการอย่างจริงจัง	32	6.03
3.5 สอดแทรกกระบวนการทางประชาธิปไตยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในทุกกลุ่มวิชา	15	2.83
4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน		
4.1 ครูผู้สอนหรือครูผู้รับผิดชอบโครงการควรกำหนดบทบาทให้นักเรียนในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้ชัดเจน	26	4.90
4.2 ครู ผู้ปกครอง และผู้นำในท้องถิ่นต้องทำตัวเป็นแบบอย่างในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย	14	2.64
4.3 ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้แก่ผู้นำนักเรียน	9	1.70

จากตาราง 20 พบว่า ข้อเสนอแนะในการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ดังนี้ 1) ปัญหาในการถ่ายทอดหลักการหรือแนวคิดประชาธิปไตย คือครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจหลักการและเป้าหมายในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ครูไม่มีความตระหนักในการจัด กิจกรรมทางประชาธิปไตยอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง 2) ปัญหาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียน คือผู้บริหารและครูไม่ให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมและขาดการนิเทศกำกับติดตาม

อย่างต่อเนื่อง เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ บุคลากรขาดความร่วมมือในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ 3) แนวทางที่จะจัดกิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนให้สัมฤทธิ์ผล คือ จัดอบรมบุคลากรในโรงเรียนให้มีความรู้ในแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย เป็นอันดับ 1 รองลงมา คือ การนิเทศ กำกับติดตามผลการดำเนินงานทุกระดับอย่างต่อเนื่อง 4) ข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการดำเนินงานตามโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียน คือครูผู้สอนหรือครูผู้รับผิดชอบโครงการควรกำหนดบทบาทให้นักเรียนในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับประชาธิปไตยให้ชัดเจน เป็นอันดับ 1 รองลงมาคือ ครู ผู้ปกครอง และผู้นำในท้องถิ่นต้องทำตัวเป็นแบบอย่างในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย